

розвитку країни в цілому. Корупція підриває економічну систему держави, призводить до необґрунтованого підвищення собівартості продукції; ускладнює економічні відносини з іншими державами, міжнародними організаціями.

Корупція дискредитує право як універсальний регулятор суспільних відносин, перетворює його на засіб задоволення приватних та корпоративних інтересів. У результаті вчинення корупційних діянь відбувається порушення низки конституційних правових засад діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Корупція змінює сутність правоохоронної діяльності відповідних державних органів, які за умов корумпованості їхніх посадових осіб перестають виконувати функцію охорони права і перетворюються в інструмент розправи над невинними особами, рейдерства або неправомірного задоволення особистих чи групових інтересів певних осіб, у тому числі посадових осіб зазначених органів.

Оптимальні результати, яких можна досягти у протидії корупції:

1) зменшення її обсягів, обмеження сфери її обумовлення та поширення; 2) зменшення небезпеки корупційних проявів; 3) обмеження взаємовпливу корупції та економічних, політичних, правових та інших соціальних процесів; 4) збільшення ризику настання негативних наслідків для особи, яка вступає в корупційні відносини. Отже, як бачимо, наслідки корупції різні й стосуються як країни загалом, так і кожного її громадянина.

Данілова Віталіна Миколаївна,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
за спеціальністю «Право» навчально-
наукового інституту заочного та
дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Тарасенко Олег Сергійович,
доктор юридичних наук, професор

ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПРО СКАСУВАННЯ ДОПУСКУ ДО ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Дієва система охорони державної таємниці є основною гарантією збереження цілісності та недоторканості країни, а в умовах дії запровадженого в Україні воєнного стану, надійною запорукою її обороноздатності та подальшої перемоги.

За порушення законодавства про державну таємницю посадові особи та громадяни несуть дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом.

Відповідно до ч. 2 ст. 26 Закону України «Про державну таємницю» скасування раніше наданого допуску до державної таємниці здійснюється органами Служби безпеки України у разі виникнення або виявлення обставин, передбачених статтею 23 цього Закону, або після припинення громадянином діяльності, у зв'язку з якою йому було надано допуск, втрати ним громадянства або визнання його недієздатним на підставі інформації, здобутої органами Служби безпеки України або отриманої від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій [1].

Часто виникають підстави, у зв'язку з якими раніше наданий допуск особи до державної таємниці – скасовується, а особи, котрі вважають таке рішення незаконним, – звертаються до суду.

Дієвим механізмом захисту прав осіб, допущених до державної таємниці, від можливих неправомірних дій посадових осіб Служби безпеки України (далі – СБУ), які можуть мати місце при прийнятті рішення про скасування допуску до державної таємниці, є судовий захист.

Так відповідно до частини першої статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Відповідно до частини першої статті 5 КАСУ кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси.

Отже, обов'язковою умовою надання правового захисту судом є наявність відповідного порушення суб'єктом владних повноважень прав, свобод або інтересів особи на момент її звернення до суду. Тобто, у порядку адміністративного судочинства може бути оскаржене лише таке рішення, яке порушує безпосередньо права чи обов'язки позивача.

Проаналізувавши постанови судів за розглядом справ, а саме: справа № П/811/1728/17ДСК від 27 листопада 2017 року; справа № 814/2938/17 від 20 травня 2020 року; справа № 640/18243/21 від 18 листопада 2021 року; справа № 814/2938/17 від 11 липня 2018 року

тощо, можна зробити висновок, що за позовами осіб, котрі були допущені до державної таємниці відповідно до своїх робочих посад та обов'язків та були вимушені звернутися з вимогами до суду про визнання протиправними та скасування Розпорядження Управління Служби безпеки України про скасування допуску до державної таємниці – було відмовлено в повному обсязі [2].

У рішеннях суд посилався на те, що відповідно до вимог Закону, скасування раніше наданого допуску до державної таємниці може здійснюватися за невиконання громадянином обов'язків щодо збереження державної таємниці, яка йому довірена або довірялася раніше, а серед цих обов'язків є виконання вимог режиму секретності. В свою чергу, невиконання вимог режиму секретності, є невиконання громадянином обов'язків щодо збереження державної таємниці, та може бути підставою для скасування раніше наданого допуску до державної таємниці. Законодавство з цього приводу містить досить широкі визначення підстав скасування раніше наданого дозволу до державної таємниці, не конкретизуючи вичерпний перелік цих порушень. Питання достатності порушення вимог режиму секретності для прийняття рішення про скасування раніше наданого допуску до державної таємниці є дискреційним повноваження спеціального визначеного органу, на який покладено здійснювати контроль у сфері державної таємниці – Службу безпеки України.

Аргументи позивачів про недостатню умотивованість оскарженого розпорядження в аспекті спірних правовідносин ґрунтуються на помилковому тлумаченні законодавчих норм та правозастосовної практики і не доводять протиправність спірного рішення. Такі доводи не заперечують фактичних обставин, які слугували підставою для прийняття спірного розпорядження про скасування позивачу допуску до державної таємниці [2].

Порядок застосування вказаних приписів відповідає висновкам Верховного Суду, що викладені в постановках від 23.12.2020 по справі № 420/7243/19, від 23.04.2020 та у справі № 814/2850/17, згідно яких невиконання або неналежне виконання обов'язків щодо збереження державної таємниці повинно мати наслідки, у першу чергу, вирішення питання про скасування особи, яка допустила такі дії чи бездіяльність, раніше наданого допуску до державної таємниці, та лише в другу чергу в залежності від тяжкості вчиненого – вирішення питання щодо притягнення до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності зазначеної особи [2].

Аналогічна правова позиція висловлена Верховним Судом у рішеннях, ухвалених за результатами касаційного перегляду справ № 814/2938/17, № 420/7243/19 [2].

Проаналізувавши справу № 240/5650/22 від 8 липня 2022 року, відповідно до якої позивач подав позовну заяву до Житомирського окружного адміністративного суду про визнання протиправним та скасування розпорядження, в якій суд встановив, що для розгляду справи необхідно дослідити докази, які відповідно до Закону України «Про державну таємницю» є державною таємницею, робота з якими вимагає спеціального допуску [2].

Відповідно до пункту 4 частини 1 КАСУ, суд передає адміністративну справу на розгляд іншого адміністративного суду, якщо після задоволення відводів (самовідводів) чи в інших випадках неможливо утворити новий склад суду для розгляду справи [3].

Частиною 2 цієї правової норми встановлено, що суд передає адміністративну справу на розгляд іншому адміністративному суду, що найбільш територіально наближений до цього суду, у випадку, визначеному пунктами 4 і 6 частини 1 цієї статті [3].

В подальшому, а саме 03 липня 2023 року Київським окружним адміністративним судом був розглянутий вищевказаний позов та позовні вимоги були задоволені [2].

Суд посилався на те, що в діях позивача були відсутні ознаки невиконання обов'язків щодо збереження державної таємниці, яка йому довірена або довірялася раніше, оскільки судом неможливо дослідити достовірність викладених обставин, що були встановлені під час службового розслідування, а відтак і встановити об'єктивність та обґрунтованість такого висновку. При цьому, відповідачем не надано суду жодних доказів, що останнім на підставі будь-яких інших доказів було встановлено порушення позивачем вимог Закону №3855-ХІІ.

Громадянина, якому скасовано допуск до державної таємниці, якщо виконання трудових чи службових обов'язків вимагає доступу до державної таємниці, а переміщення на інше робоче місце чи іншу посаду неможливе, може бути в передбаченому законодавством порядку переведено на іншу роботу або службу, не пов'язану з державною таємницею, чи звільнено.

Отже, аналіз судової практики свідчить про достатню урегульованість питання щодо скасування допуску до державної таємниці. Звідси слідує, наявність чітких механізмів як скасування допуску до державної таємниці громадянину, так і можливості оскарження у судовому порядку такого рішення СБУ.

Водночас слід зазначити, що як правило прийняттю СБУ рішення про скасування допуску до державної таємниці передую документування порушення громадянином Закону України «Про державну таємницю» та інших нормативно – правових актів, які регулюють зазначені правовідносини.

На нашу думку, громадянам, які отримали доступ до державної таємниці, не можна нехтувати правилами, які законодавчо закріплені, щодо збереження державної таємниці, адже розголошення державної таємниці може призвести до фатальних наслідків, які неможливо оцінити. Це може призвести до порушення стабільності в Україні та зіграти на руку тим, кому наразі вигідний хаос в нашій країні. Тому варто пам'ятати, що дотримання Законів України, які регулюють порядок розголошення та засекречування державної таємниці є досить вагомим для суспільства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 № 3855-ХІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
2. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
3. Кодекс адміністративного судочинства України. Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

Коваленко Віталій Валентинович,
докорант відділу проблем державного управління та адміністративного права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Однією з цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, що закріплена на законодавчому рівні, є сприяння поступовому всеохоплюючому та сталому економічному зростанню в нашій державі [1], з урахуванням затверджених Генеральною Асамблеєю ООН у вересні 2015 року глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року [2].

Виходячи з цього, у березні 2021 року Кабінет Міністрів України затвердив Національну економічну стратегію на період до 2030 року, установивши при цьому, що дана Стратегія є основою для розробки на всіх рівнях державної влади планів заходів, проектів програмних і стратегічних документів, проектів законів та інших актів